

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1920 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphörande av den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige i stad, stadsfullmäktige i Stockholm samt kommunal- och municipalfullmäktige.

Närvarande: herrar Larsson i Västerås, Strömberg, Johansson i Kälkebo, *) Thulin, *) Ljunggren, von Geijer, Oscar E. Larsson, Modig, von Hofsten, *) Stendahl, Almkvist, *) Jansson i Edsbäcken, Zander, Henrikson, Hansson i Gårda, Kahlström, Nilsson i Antnäs, *) Runefors, Andersson i Igelboda och Eliasson.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion nr 42 av herr Stendahl har motionären hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t till nästa riksdag framlägga förslag om upphörande av den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige i stad, stadsfullmäktige i Stockholm, samt kommunal- och municipalfullmäktige.»

Med erinran att konstitutionsutskottet vid 1918 års lagtima riksdag tillstyrkt i proposition nr 261 till samma riksdag framställt förslag om upphävande av den successiva förnyelsen av landsting, stads-, kommunal- och municipalfullmäktige endast i vad detsamma rörde landstingen, har motionären till stöd för sitt yrkande yttrat, bland annat, följande:

»Dessa frågor ha emellertid numera kommit i ett förändrat läge.

Genom den utsträckta rösträtten ha valmanskårerna svällt ut till den grad, att kostnaderna och besväret för det allmänna såväl som för de olika partierna stigit högst betydligt och sannolikt komma att stiga än ytterligare. Att inskränka valkampanjerna till hälften, innebär tydligen en ren nationalekonomisk besparing. Av de skäl som anförts

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 5 saml. 6 häft. (Nr 6.)

emot en dylik åtgärd kan talet om att densamma skulle riskera kontinuiteten inom representationerna utan vidare avfärdas, enär det proportionella valsättet härvidlag bjuder fullständig säkerhet, särskilt när mandatantalet i kretsarna blir tillräckligt stort för att proportionalismens väsen kan komma till uttryck.

Återstår sedan de olägenheter som kunna uppstå, därest ett allt för stort antal mandat komma att på en gång besättas. Genom de förslag till reformering av vårt nuvarande valsätt, som i trontalet bebådats, får man hoppas, att valmetoden måtte bli så förbättrad, att inga olägenheter kunna uppstå, om ett större antal platser skola besättas i en valkrets.»

Slutligen framhåller motionären, att »samtliga de skäl, som tala för reformens vidtagande vid stadsfullmäktigevalen i stad, gälla i minst samma grad förhållandena i Stockholm.»

*Utskottets
yttrande.*

Konstitutionsutskottet vid 1918 års lagtima riksdag anförde som skäl för sitt av motionären omförmälda avstyrkande av den i berörda proposition föreslagna åtgärden om upphävande av bestämmelserna om successiv förnyelse av stadsfullmäktige, kommunal- och municipalfullmäktige, bland annat, följande:

»I jämförelse med landstingsmannavalen hava de övriga kommunala valen syntts utskottet vara av underordnad vikt för det syftsmål — inskränkning i antalet valstrider av mera allmän omfattning — som föranlett Kungl. Maj:ts förslag. Frågan om dessa vals anordnande torde också kunna lösas oberoende av det resultat, till vilket utskottet kommit beträffande andrakammarvalen och landstingsmannavalen. Vid sådant förhållande hava de praktiska olägenheter, som ett upphävande av den successiva förnyelsen av fullmäktigekorporationer skulle draga med sig, för utskottet blivit avgörande. Dessa olägenheter bestå förnämligast däri, att den ifrågavarande åtgärden, därest den isolerad genomfördes, skulle föranleda, att ett allt för stort antal mandat komme att på en gång besättas».

Olägenheterna ifråga torde emellertid kunna till väsentlig del avlägsnas bl. a. genom en ändamålsenligare valkretsindelning. Utskottet får vidare erinra om, att den vid 1918 års urtima riksdag beslutade genomgripande reformen av den kommunala valordningen samt den sedan 1919 års lagtima riksdag vilande grundlagsändringen om kvinnans politiska rösträtt helt hava förändrat de förutsättningar, från vilka utskottet i ovananförda yttrande utgick. Nya stora folklager hava gjorts delaktiga av den kommunala och politiska rösträtten. Under sådana förhållanden framträder starkare, än tillföre, kravet att i möjligaste

mån inskränka antalet valkampanjer av olika slag. Ofta återkommande val förorsaka enligt utskottets mening såväl valmanskåren som det allmänna onödiga kostnader, varjämte de myndigheter, som hava att förätta valen och ombesörja sammanräkningarna betungas med arbete, som med fördel kan undvikas. Vad slutligen den kommunala verksamheten beträffar, kräver denna framför allt arbetsro och tid för sin ostörda utveckling.

Det synes utskottet därför, att upphävandet av den successiva förnyelsen av de i motionen omnämnda kommunala korporationerna är synnerligen önskvärt. Ett sådant upphävande kan också enligt utskottets mening ske utan nämnvärda olägenheter. Genom det proportionella valsättet får kontinuiteten i det kommunala arbetet anses behörigen tryggad.

År 1919 infördes, jämsides med upphävandet av den successiva förnyelsen av landstingen, bestämmelser om alternerande val vartannat år av landsting och av riksdagens andra kammare. Lagändringar i samma riktning beträffande de kommunala fullmäktigeinstitutionerna skulle uppenbarligen främja det till grund för samtliga här nämnda reformer och reformsträvanden liggande syftet att nedbringa antalet val. Ett bibehållande av nu rådande ordning däremot, med kommunala val infallande mellan valen till landsting och andra kammaren, motverkar direkt sagda syfte. Genom att upphäva den successiva förnyelsen av de nämnda kommunala korporationerna samt förlägga valen av dessa till samma år som valen av landsting bleve det av riksdagen år 1917 i skrivelse nr 308 framlagda önskemålet om vartannat år regelbundet återkommande kommunala och politiska val i avsevärd grad förverkligat. Frågan om ett dylikt förläggande av alla mera betydande kommunala val till samma år kräver emellertid en närmare prövning. Ävenledes spörsmålet om upphörande av här nämnda kommunala institutioners successiva förnyelse fordrar på grund av det förändrade sakläget utredning utöver vad förut i ämnet förebragts. Med hänsyn till de olika mandatiderna för ledamöterna i nu fungerande kommunala fullmäktigekorporationer äro, vid lagändringar i här avsedd riktning, lämpligt avfattade övergångsbestämmelser, anknyttande den tilltänkta samtida förnyelsen av korporationerna ifråga till utgången av någon av nu gällande mandattider, av särskild vikt.

På grund av vad utskottet sålunda anført, får utskottet hemställa,

att riksdagen ville, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes

Konstitutionsutskottets utlåtande Nr 6.

Kungl. Maj:t efter verkställd utredning till nästa års riksdag framlägga förslag dels om upphörande av den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige, kommunal- och municipalfullmäktige samt stadsfullmäktige i Stockholm, dels ock om sammanförande av valen av berörda kommunala korporationer till samma år som valen av landsting.

Stockholm den 5 mars 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.
